

kéte, bár még mindig leghatalmasabb állama volt Európának, nem volt arra képes, hogy a tengeren és a távoli földrészekben is megbirkózzon az elszánt ellenféllel. A versaillesi udvari pazarlása, s az udvari protokollnak a vezérvásztásban való átvétele, lehetetlenné tette az erélyes hadviselést, még Angliának mindig volt pártja, hogy német zsoldosokkal védje szíjazsági érdekeit. Pedig csak a francia állam nagy erőfeszítése állíthatta volna az egyensúlyt a francia s a nagyon tönkreteszett angol telepek között. Már akkor kitűnt, hogy a franciák gyarmatok inkább kereskedelmi s katonai telepek s csak az angolok képesek távoli területeket is megszállani népszerű felelősséggel, mint egykor a görögök és a rómaiak. Az indiánusok felhasználása pedig csak igen rövid időre segített a franciáknak, mert e vad szövetségesek kegyetlensége csak elkeseredtebbé tette az angolok ellenállását. Most a franciák Kanada vették a háború színhelyévé. Montcalm nem bírta megakadályozni a nagy tavak vidékén a franciák erösségek elvesztését és az angol sereg, Wolfe tábornok alatt, magát a vészróst, Quebecet vette ostrom alá. A vészróst erösségek nem tartóztatták fel az angolokat, maga a vezér járta el, midán a Szt.-Lőrinc felvezetett szoros átkot kettenként kapaszkodtak fel. Szeptember 12-én szembe állott egymással a két sereg, és Wolfe maga vezette a rohamot. Halálos golyó érte a hátsó. Az őt karjába felfogó tiszt felkiáltott: futnak. A vezér utolsó erejét összeszedve, körbe futnak, és midán hallja, hogy a franciák, e szavakkal adja ki lelkét: akkor boldogan halok meg. Montcalm is elesett, és nemsokára, a franciák minden területét dacára egészen Kanada elveszett. A «Midán Pitt ártotta azt a vonalat, mely a franciák megakadályozni az angol telepek terjeszkedését, ántudatlanul j irányt szabott a társulatnak. Kanada elfoglalása által eltávolított az ellenséget, kinek fellege az anyaországhoz kapcsolta a gyarmatosokat és megnyitotta azok erejét Nyugot mérhetetlen sikereit, alapját vetette meg az Egyesült Államoknak». Forrás: <http://mek.oszk.hu/01200/01267/html/10kotet/10r01f03.htm>